

16. Сухомлинська В. О. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К. : А.П.Н., 2003. – 68 с.
17. Тростянецкая Т. История развития общественного дошкольного воспитания в документах / Т. Тростянецкая // Дошкольное воспитание. – 1987. – № 11. – С. 6–11.
18. Нормативно-правова база. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/osvita/doshkilna-ta-zagalna-serednya/148doshkilna-osvita/6083-normat-pravova>.

РЕЗЮМЕ

А. И. Иванюк, Е. А. Венгловская. Нормативное обеспечение развития дошкольного образования в Украине (вторая половина XX – начало XXI столетия).

В статье предложены результаты влияния государственного регулирования на определение видов и структур дошкольных образовательных учреждений. Анализ нормативно-правовых источников в историко-педагогическом контексте дал возможность проследить динамику и особенности реформирования сети дошкольных учреждений в исследуемый период.

Ключевые слова: дошкольное образование, нормативное обеспечение, постановление, закон, приказ, инструктивно-методическое письмо.

SUMMARY

A. Ivanyuk, E. Venhlovska. Regulatory support of preschool education development in Ukraine (second half of XX – beginning of XXI century).

In the article according to the analysis of legal sources in historical and pedagogical content represented characteristics and the effects of state regulation of the types and structures of preschools, kindergartens network dynamics, features of their reform.

Key words: preschool education, regulatory support, resolution, law, order, instructive and methodical letter.

УДК: 378:37.011.3-051:37.018.5(477-21)»195/199»

А. І. Іванюк

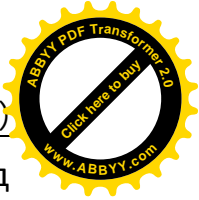
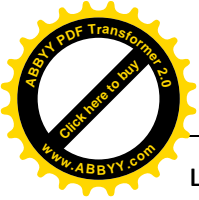
Педагогічний інститут Київського університету
імені Бориса Грінченка

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИКЛИКИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ ДО ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

У статті презентовано результати історико-педагогічного пошуку, що дозволили розкрити особливості, позитивні тенденції та суперечності в підготовці педагогів для роботи в сільських школах у другій половині ХХ століття. Належну увагу приділено перспективним ідеям оновлення професійно-педагогічної підготовки спеціалістів на сучасному етапі.

Ключові слова: соціально-педагогічні виклики, етапи розвитку сільської школи, підготовка педагогічних кадрів, сільська школа.

Постановка проблеми. Історико-педагогічний аналіз професійно-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сільській школі у другій половині ХХ століття зумовлений значним науковим інтересом. Сільська

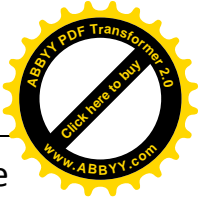
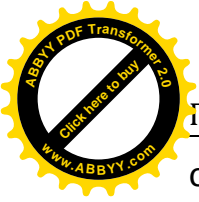

школа в означений період зазнала суттєвих трансформацій: від традиційної моделі школи як соціальної інституції в радянську добу до варіативних моделей загальноосвітніх навчальних закладів в Українській державі. Суспільні запити на освіту, зміна парадигм визначили основні напрями підготовки вчителя.

Мета статті – за результатами історико-педагогічного пошуку з'ясувати зв'язки між соціально-економічними стратегіями держави та пріоритетами підготовки педагогічних кадрів для роботи в сільських школах (1958–1991 рр.) виявити ідеї для подальшого розвитку концепції підготовки кадрів у сучасних умовах розвитку сільської школи.

Виклад основного матеріалу. На етапі відродження гуманістичної педагогіки та сільськогосподарської спрямованості сільської школи (1958–1964 роки) сільська школа розвивалася в контексті соціально-економічної політики держави щодо сільськогосподарського виробництва і села загалом. Новий поступ сільської школи пов'язаний з виконанням законів: «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР» (грудень 1958 р.) та «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в УРСР» (1959 р.). Цими законами визначено стратегію розвитку сільської школи, яка мала подолати відставання між існуючою у 50-х роках ХХ століття системою загальноосвітньої підготовки учнів і вимогами індустріального суспільства. Курс радянської держави на розвиток усіх галузей економіки на базі важкої індустрії, освоєння східних регіонів Сибіру і Казахстану зумовили потребу в підготовці кадрів для промисловості, культури, сільського господарства. Сільська школа виконувала соціально обумовлену місію підготовки фахівців для сільського господарства з урахуванням вимог науково-технічного прогресу (електрифікації, механізації, нових агротехнологій), культури, інших галузей народного господарства. Перехід на нову структуру середньої освіти, навчальні плани та зміст навчання загострили проблему готовності вчителя до роботи в нових умовах. Тому на часі було оновлення системи підготовки вчителів до роботи в сільських школах.

За результатами історико-педагогічного аналізу з'ясовано особливості підготовки вчителя до роботи в сільській школі на різних етапах її розвитку у другій половині ХХ століття. Пріоритетність цієї проблеми окреслено в партійно-державних документах, насамперед в матеріалах ХХ з'їзду Комуністичної партії України [24]. У контексті реформи загальноосвітньої школи було здійснено перехід до загальної восьмирічної

освіти учнів. У цей час загострилася проблема переходу на однозмінне навчання, розширення мережі вечірніх та заочних шкіл у сільській місцевості, збільшення в навчальних планах частки трудового навчання та зв'язку навчання з практикою сільськогосподарського виробництва. Це й зумовило потребу в удосконаленні змісту та форм підготовки педагогічних кадрів до роботи в сільських школах [24, арк. 74, 75]. Стратегії підготовки педагогічних кадрів до рівня суспільних вимог оприлюднено в доповіді М. Підгорного на XXI з'їзді КП України [25]. Підготовка педагогічних кадрів розглядалася як ключова умова реалізації завдань реформи загальноосвітньої школи [14, арк. 1, 6, 7]. У сільській місцевості на часі була реорганізація десятирічних шкіл у середні трудові політехнічні школи з виробничим навчанням; організація діяльності учнівських виробничих бригад [25, арк. 81, 82].

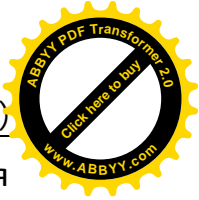
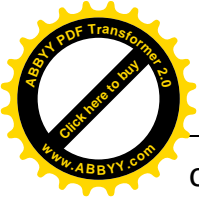
На державному рівні велася значна організаційна робота. З метою вдосконалення підготовки педагогічних кадрів до роботи в сільській школі, наближення змісту професійно-педагогічної складової до потреб економіки села на XXI з'їзді КП України ухвалено рішення про об'єднання однопрофільних інститутів та факультетів, поширення форм навчання педагогів без відриву від виробництва (заочна та вечірня) [25, арк. 83, 84].

Для підготовки вчителів 1–4 класів з вищою освітою у 1961–62 навчальному році відкрито відповідні факультети у Дрогобицькому, Кам'янець-Подільському, Криворізькому, Одеському, Уманському педагогічних інститутах [6, арк. 114].

На виконання Закону про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР для підготовки вчителів виробничого навчання відкрито інженерно-педагогічний факультет у Київському, Львівському, Сталінському (Донецькому), Харківському політехнічних інститутах; агропедагогічний – у Полтавському та Уманському сільськогосподарському інститутах [7, арк. 160].

Оновлено зміст підготовки вчителів для роботи в сільських школах: «переглянуті і наближені до життя, практики, сучасних наукових ідей...» навчальні курси, що «поліпшують політехнічну та спеціальну підготовку студентів (трудова навчання, математика, фізика)» [18, арк. 78]. До навчальних планів унесено електротехніку, машинознавство, радіотехніку, технології металів і матеріалів, сільськогосподарські машини [18, арк. 78].

У процесі професійно-педагогічної підготовки вчителів 1–4 класів і трудового навчання розширено види практик та їх зміст. На польовій практиці студенти вивчали природні умови життя рослин, вплив природних кліматичних умов на морфологічне і біологічне пристосування,

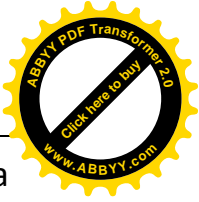
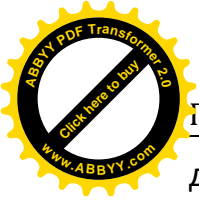
основи ґрунтознавства. У зміст практики на 3-му курсі були внесені питання землеробства, рослинництва, методик їх викладання. Урізноманітнено бази практик. Ними могли бути дослідно-показові колгоспи, обласні науково-дослідні станції, виставки передового досвіду народного господарства, агробіостанції. Майбутні вчителі виробничого навчання проходили практику в учнівських виробничих бригадах. Значний досвід щодо організації різних видів практик напружували Кременецький, Уманський, Черкаський педагогічні інститути [18, арк. 99].

Соціальне замовлення на підготовку вчителів для роботи в сільських школах стосувалося всієї управлінської вертикалі. Оскільки розвиток сільської школи загалом відбувався відповідно до планів соціально-економічного розвитку села, її позитивній динаміці сприяла й адміністративна реформа. Функціональне розмежування управління школою на обласних рівнях (на сільські та промислові облвно) підсилювало увагу й до підготовки вчителів. Аналіз архівних джерел свідчить про позитивну динаміку збільшення вчителів з вищою освітою. На 15 листопада 1964 року в сільських школах працювали 127 642 вчителі з вищою освітою. Із них, 8046 (денне відділення – 2230) отримали вищу освіту у 1963 р., 4256 (денне відділення – 2757) – у 1964 році [11, арк. 1–5].

Державна підтримка студентів вечірньої та заочної форм навчання полягала в додатковій відпустці, що оплачувалася за умови успішного навчання, згідно з Постановою Ради Міністрів СРСР «Про пільги для студентів вечірніх і заочних вузів і учнів вечірніх і заочних спеціальних навчальних закладів» [15, арк. 5, 43].

Підготовка педагогічних кадрів до роботи в сільських школах на етапі пріоритету трудового виховання, політехнічної спрямованості змісту освіти (1965–1983 рр.) зумовлена суспільно-економічними пріоритетами держави, загалом були визначальними й щодо розвитку пріоритетної галузі народногосподарського комплексу – сільського господарства. Розвиток механізації, електрифікації та автоматизації сільськогосподарської галузі загострив потребу в кадрах для полів і ферм. Зросли суспільні запити на загальноосвітню та початкову професійну підготовку учнів загальноосвітніх шкіл. На часі була широкомасштабна підготовка в загальноосвітніх школах механізаторів сільського господарства [22, арк. 35, 47]. Сільська школа мала виконувати замовлення на підготовку фахівців для сільського господарства [23, арк. 78]. Відповідно до цих завдань оновлювався зміст і форми підготовки вчителів для роботи в сільських школах.

У змісті підготовки вчителів для роботи в сільській школі посідало значне місце вивченню природничих, технічних практико орієнтованих

дисциплін, а також приділялася посилена увага практиці на сільськогосподарському виробництві.

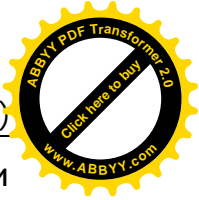
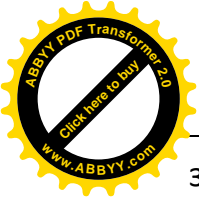
У 70-х рр. ХХ століття партією обґрунтовано нові стратегії економічного та соціального розвитку держави. На часі було завдання поєднання досягнень науки (теорії) з науково-технічним прогресом для забезпечення політичного та економічного протистояння двох систем: соціалістичної та капіталістичної [13, арк. 2, 7, 8, 10].

Сільська школа розвивалася у контексті нових соціальних та економічних пріоритетів. На цьому етапі загострюється низка суперечностей між суспільними цілями щодо відповідності школи потребам держави й підвищенням якості загальноосвітньої підготовки учнів та відходом від гуманістичних традицій; посиленням суспільного статусу сільської школи, «підтягуванням» її до міської та відчуженням від традиційної культури; формуванням економічного підґрунтя для розвитку потужних середніх шкіл (фінансування колгоспами) та різким скороченням кількості восьмирічних і початкових шкіл, що не мали доступу до джерел фінансування.

У 70-х роках ХХ століття сільські школи кількісно переважали міські. На виконання рішень партійних пленумів вживалися комплексні заходи щодо оновлення правил приймання вступників до вищих навчальних закладів. Суспільні запити на підготовку фахівців для промисловості, культури, освіти зумовили підтримку держави щодо пільгового доступу до навчання у вищих педагогічних навчальних закладах випускників сільських шкіл. Випускники сільських шкіл отримали право вступати на педагогічні спеціальності за цільовими направленнями (поза конкурсом). Уже у 1973 році на денну форму навчання педагогічних спеціальностей було зараховано 6858 випускників сільських загальноосвітніх шкіл, що становило 57,9% від кількості зарахованих [8, арк. 30].

Перехід до загальної середньої освіти, нову структуру, зміст навчання зумовив розвиток сільської школи, збільшувалася кількість середніх шкіл. Уводилося поглиблене вивчення окремих предметів, механізації сільського господарства, автосправи, сільськогосподарських машин. Сільська школа потребувала кадрів, підготовлених не лише з фаху, педагогіки, психології, а й з глибокими знаннями основ сільськогосподарського виробництва та механізації (політехнічних знань). З цих умов актуалізувалася проблема кадрового забезпечення. Державна підтримка розвитку сільської школи та підготовки кадрів була визначальною.

Випускники вищих і середніх педагогічних навчальних закладів у 1973 році отримали цільові направлення в сільські загальноосвітні школи,

зокрема: 88% (9364 особи з вищою освітою). Молоді вчителі отримували житло та допомогу від колгоспів і радгоспів. Капітальне будівництво житла для вчителів передбачено планами розвитку народного господарства республіки.

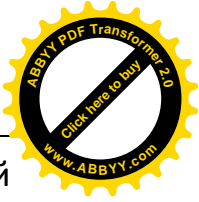
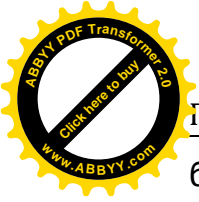
Партійно-державні заходи щодо поліпшення умов роботи сільської загальноосвітньої школи вплинули на розбудову інфраструктури педагогічних ВНЗ. З метою забезпечення житлом іногородніх студентів збільшувалися обсяги асигнування на будівництво студентських гуртожитків, навчальних корпусів та обладнання [9, арк. 43–44].

Значний поступ щодо вдосконалення шляхів підготовки педагогічних кадрів не розв'язував означеної проблеми загалом. Аналіз діяльності сільських шкіл у різних областях Української РСР свідчить про слабкість кадрового забезпечення, часто недостатню фахову підготовку вчителів старших класів. У Волинській області вчителі з вищою освітою становили 74,2%, що на 12% нижче, ніж по республіці у цілому; 15% викладали предмети не за фахом [19, арк. 6]. Значною була і плінність молодих фахівців; у сільських школах понад 6,5 тис. учителів працювало не за фахом. Подібні проблеми спостерігалися і в інших областях УРСР: у Херсонській, Рівненській, Вінницькій не вистачало вчителів російської мови та літератури, математики, фізики, історії [21, арк. 167, 169].

Педагогічні інститути внесли значний доробок щодо підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів у період переходу до загальної середньої освіти. На цьому етапі важливою була підготовка вчителів до кабінетної системи та виховання учнів [21, арк. 173].

Значний внесок у підготовку педагогів до роботи в сільських школах зробили науковці. В Українському науково-дослідному інституті педагогіки, педінститутах визначено пріоритетні напрями досліджень із «політехнічної освіти в умовах соціального і науково-технічного прогресу; впровадження досягнень педагогічної і психологічної науки у практику» [21, арк. 174].

На етапі пріоритету трудового виховання, політехнічної спрямованості змісту освіти школи потужно розвивалися педагогічні дослідження. Значна увага приділялася ефективності роботи сектора науково-педагогічної інформації з метою використання результатів педагогічних досліджень у роботі педагогічних інститутів і середніх шкіл. На допомогу науково-педагогічним працівникам ВНЗ і педагогам середніх загальноосвітніх шкіл готувалися цим сектором: реферати основних наукових досліджень, що мали практичне застосування, інформація про навчання і виховання за кордоном «Зарубіжна педагогічна хроніка», анотований бібліографічний збірник кандидатських і докторських дисертацій з педагогіки і психології, що

були захищені в УРСР, «Науково-педагогічна бібліографія», реферативний журнал педагогічних видань в Англії, Канаді, США, ФРН, Франції [20, арк. 74]. Однак досягнення наукових інституцій не стали значно поширеними в сільській місцевості. Увага науковців здебільшого зосереджувалася на трудовій підготовці учнів сільських шкіл.

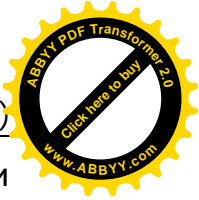
Позитивна динаміка професійно-педагогічної підготовки випускників сільських шкіл була очевидною. Щороку на перший курс вищих педагогічних навчальних закладів зараховувалися до 50% від всієї кількості, що вступили. Правом позаконкурсного вступу користувалися випускники сільських шкіл з віддалених районів сільської місцевості (гірських, поліських). У 1977 році таких студентів налічувалося 927 осіб проти 293 у 1973 року [1, арк. 65, 66].

Суспільні вимоги до підготовки вчителів загальноосвітніх шкіл до навчання учнів за кабінетною системою, володіння технічними засобами навчання простежуються в нормативних документах Міністерства освіти УРСР. Ректорам педагогічних інститутів дано завдання забезпечити організаційні і навчально-методичні умови для поглиблення політехнічної складової підготовки вчителів.

Аналіз архівних джерел свідчить про зростаючу увагу до соціального статусу вчителя сільської школи, соціально-побутового забезпечення. У план розвитку народного господарства вносилися корективи щодо будівництва житла для сільських учителів [17, арк. 151, 152].

Державна підтримка професійної підготовки вчителів сприяла розвитку загальноосвітньої школи загалом. На 80-ті роки ХХ століття припадає зростання якісних показників кадрового забезпечення діяльності сільської школи. Аналіз статистичних звітів Міністерства освіти УРСР за 1981 р. свідчить про те, що навчально-виховний процес 4–11-х класів сільської школи забезпечували здебільшого вчителі з вищою освітою. Із 107 055 класів 100 901 мали вищу освіту. Привертає увагу й той факт, що 33 321 особи мали педагогічний стаж від 5-ти до 15-ти років роботи. Дещо іншою була ситуація щодо вчителів з вищою освітою в 1–3-х класах. Серед цієї категорії вчителі сільських шкіл значно більшою була частка зі стажем роботи 25-ть і більше років; 12812-ть із 38394-х учителів мали повну вищу освіту [12, арк. 33].

Однак нерозв'язаною залишалася ситуація з учителями праці. Із трьох тисяч шестисот дев'яносто трьох учителів, що викладали у 9–10-х класах, лише одна тисяча дев'ятсот вісім осіб було з вищою педагогічною освітою. Дев'ятсот шість учителів праці зі середньою спеціальною освітою працювали не за фахом; сто дев'яносто один учитель праці мав загальну середню освіту [12, арк. 33].

Директори восьмирічних і середніх сільських шкіл, заступники директорів, організатори позакласної роботи призначалися лише з-поміж педагогічних фахівців з вищою освітою. Директорський корпус у школах сільської місцевості нараховував 12 280 осіб.

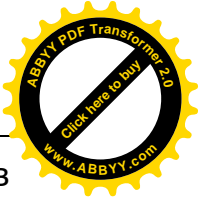
Аналіз архівних документів (звітів, доповідних записок, наказів МНО УРСР) свідчить про тенденцію до уніфікації змісту та форм підготовки вчителів (80-ті роки ХХ століття). У звітах про підготовку і підвищення кваліфікації працівників народної освіти за 1981–83 рр. сільська школа не виділена в окрему графу. У звітах облвно, педінститутів з підготовки педагогічних кадрів подано загальні кількісні та якісні показники (без поділу загальноосвітніх шкіл на міські та сільські) [10, арк. 91, 93, 95].

Суспільні пріоритети щодо підготовки педагогічних кадрів на початку 80-х років ХХ століття характеризуються загальнодержавною «процентоманією», зазвичай формальним підходом до зростання кількісних показників. Статистичні дані у звітах МНО УРСР та інших офіційних установ подаються порівняно з попередніми періодами, однак не простежується аналіз якості професійно-педагогічної підготовки учителів, причини високої плинності учителів в окремих областях та початку відтоку вчителів в інші галузі народного господарства [5, арк. 99].

Партійно-державна політика щодо «укрупнення» сіл на цьому етапі, демографічні зміни на селі, що диктувалися плановим соціально-економічним розвитком регіону Сибіру, Дальнього Сходу, великих промислових центрів, зумовили зміну структури в мережі сільських шкіл. Значно поширеними стали малочисленні восьмирічні школи, що вплинуло на зміну професійно-педагогічних функцій сільського вчителя. Збільшення кількості нечисленних шкіл зумовило таке явище, як «малокомплектність» початкових шкіл. Учитель 1–3(4)-х класів працював з класом-комплект, що вимагало спеціальної психолого-педагогічної підготовки. Учитель восьмирічної нечисленної школи ставав багатопредметником. На часі була проблема професійної підготовки фахівців із двох спеціальностей.

Підготовку вчителів для загальноосвітньої школи здійснювали педагогічні інститути та університети. Випускників університетів здебільшого направляли в середні школи. Як засвідчує практика, багато випускників університетів мали слабку психолого-педагогічну (методичну) підготовку. Педагогічні інститути практикували підготовку та розподіл випускників на підставі договорів з обласними відділами народної освіти [2, арк. 67].

Зміст професійно-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сільській школі не вирізнявся із загального контексту навчальних планів і програм. Лише підготовка вчителя праці мала змістові особливості сільськогосподарського спрямування.

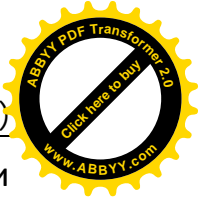
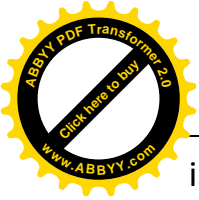

На етапі розвитку демократичних тенденцій і відновлення зв'язків сільської школи із соціокультурним середовищем, сільськогосподарським виробництвом (1984–1991 рр.) підготовка педагогічних кадрів до роботи в сільській школі визначалася завданнями реформи загальноосвітньої школи (1984 року). Вона дала новий поштовх до оновлення змісту професійно-педагогічної підготовки вчителя. У загальноосвітніх школах на часі було забезпечення комп'ютерної грамотності учнів, широке впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес. У навчальні плани загальноосвітніх шкіл вводився курс «Інформатика». Загострилась потреба в підготовці вчителів математики, фізики з інформатикою та обчислювальною технікою. Вирішення її передбачено планом на 1985-й – 1996-й рр. [3, арк. 196].

Приведення загальної середньої освіти до відповідності суспільним потребам спостерігалось в контексті розвитку сільської школи. Значна увага приділялась виробничій (сільськогосподарській) практиці, продуктивній праці. Посилилися вимоги до змісту підготовки вчителів трудового навчання та продуктивної праці, керівників учнівських виробничих бригад, кооперативів, професійної орієнтації учнів та свідомого вибору професії. Перехід загальноосвітньої школи на нові програми з трудового навчання (1985 р.) зумовив оновлення змісту підготовки вчителів. Уводилася змістова компонента з професійної підготовки учнів сільськогосподарського спрямування, основ дизайну [26, арк. 73].

Оновлення змісту загальної середньої освіти на засадах гуманітаризації та досягнень сучасної науки, удосконалення її структури, завершення переходу на нові програми 4-річної початкової школи, комп'ютиризація шкіл вимагали нової якості підготовки вчителя. У серпні 1988 р. затверджено методичні рекомендації щодо організації навчального процесу в умовах перебудови вищої школи. У контексті реалізації завдань оновлення змісту, підвищення ефективності підготовки вчителя до роботи в нових умовах у Полтавському державному педагогічному інституті реалізовано комплексну програму «Учитель». Досвід підготовки вчителя поширено у Слов'янському, Одеському, Кам'янець-Подільському, Херсонському педінститутах. Підготовка вчителів здійснювалася за двадцятьма шістьма спеціальностями. У нових навчальних планах збільшено частку годин на вивчення педагогіки, психології та психолого-педагогічної практики [16, арк. 77, 79].

Суспільно-економічні трансформації 90-х років ХХ століття, розбудова Української держави зумовили перехід до нового періоду розвитку освіти. Підготовка вчителя до роботи в сільській школі зумовлена соціальним замовленням школи та особливостями її діяльності, відновленням зв'язків

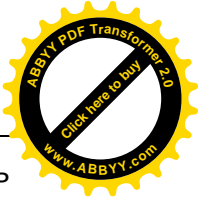
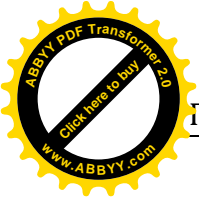
із соціально-культурним середовищем. Соціальний зв'язок сільської школи з родинами учнів, сільською громадою вимагає від учителя особистої моральної відповідальності, уміння та готовності жити і творити в певному соціокультурному, природному середовищі. Розвиток малих сільських шкіл спричинив таке явище, як викладання вчителем кількох предметів. Аналіз професійно-фахового навантаження вчителя сільської школи свідчить про те, що викладання двох і більше предметів вимагає значно більше витрат часу та психічної енергії, ніж витрачає вчитель на підготовку одного предмета у школі з паралельними класами. Велике навчальне навантаження вчителя сільської школи у поєднанні із зайнятістю у веденні домашнього господарства обмежують його у виборі форм самоосвіти, розвитку особистої педагогічної творчості.

Висновки. Професійна підготовка педагогічних кадрів відіграла важливу роль у розвитку сільської школи у другій половині ХХ ст. Сучасна сільська школа переживає суперечливі сходження запитів особистості, суспільства ХХІ століття, тому професійна підготовка вчителя потребує оновлення, наближення до практичних потреб особистості, сільської родини та викликів глобалізованого суспільства.

Перспективи подальших наукових розвідок. Виявлення позитивних тенденцій до суспільних пріоритетів й адекватності підтримки державою підготовки педагогічних кадрів може сприяти розробленню державної стратегії щодо професійно-педагогічної підготовки вчителів до роботи в сільській школі з урахуванням сучасних соціально-економічних, культурних, демографічних умов села.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Про хід виконання рішення Президії Ради Міністрів УРСР від 23 грудня 1976 р. № 395 «Про заходи по дальшому поліпшенню умов роботи сільської загальноосвітньої школи в УРСР // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф.166, оп. 15, спр. 8973, арк. 99, 100, 102.
2. Документи, направлені в ЦК Компартії України, Ради Міністрів УРСР, Верховної Ради УРСР «Про вжиті заходи на зауваження та пропозиції планово-бюджетної та інших постійних комісій» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф.166, оп.15, спр. 9214, арк. 67.
3. Документи, направлені в ЦК Компартії України, Ради Міністрів УРСР, Верховної Ради УРСР з питань народної освіти (інформації, доповідні, листи), постанова Компартії України і Ради Міністрів УРСР від 1985 р. («Про заходи по забезпеченню комп'ютерної грамотності учнів середніх навчальних закладів і широкого впровадження електрообчислювальної техніки в навчальний процес» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф.166, оп. 15, спр. 9255, арк. 196.
4. Документи, направлені до ЦК Компартії України, Ради Міністрів УРСР та інших державних органів з питань народної освіти (інформації, довідки, листи) «Про підсумки будівництва об'єктів народної освіти за 1977 рік» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 8973, арк. 79.

5. Документи, направлені у ЦК Компартії України, Ради Міністрів УРСР з питань народної освіти (інформації, доповіді, листи). О розвитку сети и работе сельских образовательных школ // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 9213, арк. 99.

6. Доповідні записки Міністерства освіти УРСР до Ради Міністрів та ЦК КП України з питань народної освіти // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 3045, арк. 114.

7. Доповідні записки Міносвіти УРСР до Ради Міністрів та ЦК КП України з питань народної освіти. Голові В. Р. УРСР т. Коротченку Д. С. Звіт про здійснення Закону про зміцнення школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в УРСР // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф.166, оп. 15, спр. 3045, арк. 160.

8. Доповідні записки та інформація Міністерства освіти УРСР до Ради Міністрів УРСР та ЦК КП України з питань народної освіти (12.10.73 р.) На виконання постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР «Про заходи по дальшому поліпшенню умов роботи сільської загальноосвітньої школи в УРСР» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 8574, арк. 30.

9. Доповідні записки та інформація Ради Міністрів УРСР // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 8574, арк. 43–44.

10. Зведені звіти Міністерства освіти УРСР за 1982 рік, Звіт підготовки і підвищення кваліфікації працівників народної освіти за 1982 рік (облвно, педінститути, підвищення кваліфікації // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 9148, арк. 91, 93, 95.

11. Зведені звіти сільських облвно про чисельність та склад спеціалістів, які мають вищу освіту на 15 листопада 1964 р., форма № 9, том I // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 4142, 209 арк.

12. Зведені статистичні звіти Міністерства освіти УРСР за 1981 рік. Звіт про чисельність і склад працівників початкових, восьмирічних і середніх шкіл на 1.10.1981 р. // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 9112, арк. 33.

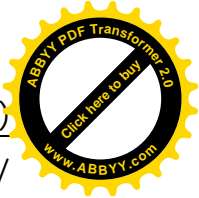
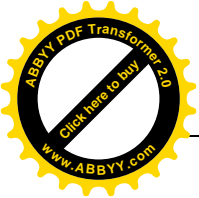
13. Матеріали пленуму ЦК Компартії України. Постанова пленуму ЦК КП України 17-18.04.73. (на 13 арк.) // Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 2, спр. 71, арк. 2, 7, 8, 10.

14. Постанова пленуму ЦК КП Української РСР (24 жовтня 1959) // Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 1, спр. 1582 (арк. 35), арк. 1, 6, 7.

15. Постановление Совета Министров СССР «О Мероприятиях, связанных с использованием Закона об укреплении связи с жизнью народного образования СССР» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 2443, арк. 5, 43.

16. Про виконання постанови Ради Міністрів УРСР від 23 червня 1988 року № 170 «Про організацію роботи по використанню рішень лютневого (1988 р.) Пленуму ЦК Компартії України «Про перебудову середньої і вищої школи» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 17, спр. 42, арк. 77, 79.

17. Раді Міністрів УРСР. Інформація про хід виконання постанови Ради Міністрів УРСР від 29.06.73 № 302 «Про хід виконання постанови ЦК КП України і Ради Міністрів УРСР від 7 липня 1972 р. № 326 «Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і дальший розвиток загальноосвітньої школи УРСР» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр 8973, арк. 151, 152.

18. Річний звіт про роботу педагогічних інститутів УРСР за 1960–1961 н/рік // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 3092, арк. 78, 99.

19. Рішення колегії Міносвіти УРСР від 10 січня 1973 р. «Про діяльність Волинського облвню по виконанню постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і дальший розвиток загальноосвітньої школи // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 8574, арк. 6.

20. Сов.Мину УРСР «Информация о состоянии выполнения распоряжения Совмина УССР от 12 августа 1975 г. № 602-р «О дальнейшем развитии справочно-информационной службы в республике на 1976–80 годы» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 8973, арк. 74.

21. Стенограма засідання колегії Міносвіти УРСР від 24 січня 1973 р. «Удосконалення мережі шкіл» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 15, спр. 8165, арк. 173, 174.

22. Стенограма пленума ЦК КП України 23.11.68 (на 278 арк.) // Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 1, спр. 2076, арк. 35, 47.

23. Стенограма пленуму ЦК КП України 29.03.68 р. (на 169 арк.) // Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1., оп. 1., спр. 2057, арк. 78.

24. Стенограма позачергового ХХ з'їзду Комуністичної партії України // Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 1, спр. 1486, арк. 74, 75.

25. Стенограма ХХІ з'їзду КП України, ч. I (349 арк.) 16–19 лютого 1960 р. Доповідь Підгорного М.В. // Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 1, спр. 1588, арк. 81–84.

26. ФЦК Компартії України і Ради міністрів УРСР від 10.07.1984 р. № 282 «Про поліпшення трудового виховання, навчання і профорієнтації школярів, організаційною й суспільно-корисної праці» // Центральний державний архів вищих органів держави і влади України, ф. 166, оп. 17, спр. 42, арк. 73.

РЕЗЮМЕ

А. И. Иванюк. Социально-педагогические вызовы второй половины XX столетия к подготовке педагогов для работы в сельской школе.

В статье представлены результаты историко-педагогического поиска, которые позволили раскрыть особенности, позитивные тенденции и противоречия в подготовке педагогов для работы в сельских школах во второй половине XX столетия. Должное внимание уделено перспективным идеям обновления профессионально-педагогической подготовки специалистов на современном этапе.

Ключевые слова: социально-педагогические вызовы, этапы развития сельской школы, подготовка педагогических кадров, сельская школа

SUMMARY

A. Ivanyuk. Socio-pedagogical challenges of the second half of XX-th century to the preparation of teachers to work in village school.

In the article as a result of historical and pedagogical search highlights features and the positive trends and controversies of training teachers to work in rural schools in the second half of the twentieth century. It singled out perspective ideas of updating vocational and educational teacher training at the present stage.

Key words: socio-pedagogical challenges, stages of development of village schools, training of teachers, village school.